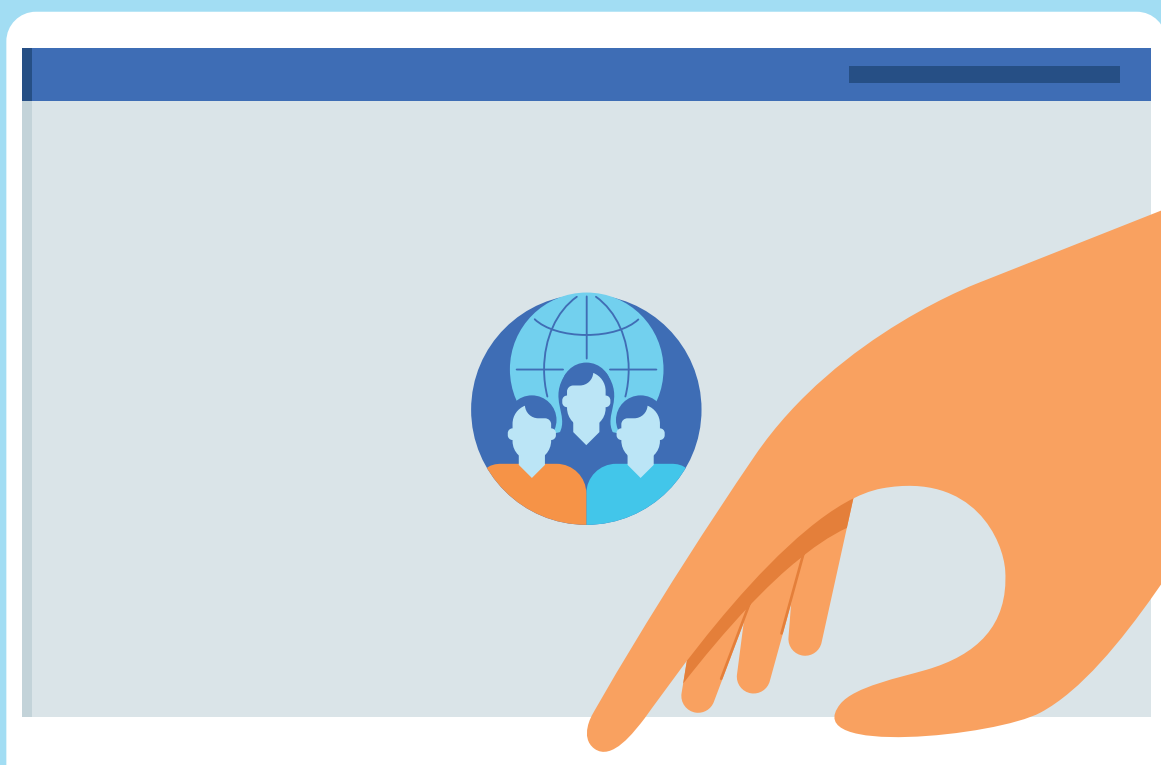

Взаємодія

ОСВІТНІ РЕСУРСИ

ЗМІСТ

▶	УРОК 1.	Повага й особисті кордони	2
<hr/>			
▶	УРОК 2.	Здорові стосунки в мережі	10
<hr/>			
▶	УРОК 3.	Що таке «перевірка достовірності»?	15
<hr/>			
▶	УРОК 4.	Етапи перевірки достовірності	19
<hr/>			
▶	УРОК 5.	Версії медіатекстів	26
<hr/>			
▶	УРОК 6.	Найкращий я	30
<hr/>			
▶	УРОК 7.	Конструктивне залучення до цифрових спільнот	33
<hr/>			
▶	УРОК 8.	Громадянська активність і спілкування учасників цифрової спільноти	35
<hr/>			
▶	УРОК 9.	Аналізування слів, які передають упередженість	39

Повага й особисті кордони

МЕТА УРОКУ

Учні навчаться краще розуміти почуття й точки зору інших людей у контексті поширення особистої інформації в мережі.

▶ ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ

- ▶ Що для вас означає порушення ваших особистих кордонів у мережі?

▶ ВІК

- ▶ 10–18

▶ МАТЕРІАЛИ

- ▶ Роздатковий матеріал «Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей»
- ▶ Роздатковий матеріал «Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей» – примірник для педагога

▶ ПІДГОТОВКА

- ▶ Роздрукуйте матеріали для всіх учнів

▶ КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT

- ▶ НЕБАЙДУЖІСТЬ: Я використовую технології та цифрові платформи для суспільно корисної діяльності, щоб вирішувати проблеми й допомагати фізичним і віртуальним спільнотам
- ▶ ІНКЛЮЗИВНІСТЬ: Я готовий (готова) вислухати інших людей, визнаю право кожної людини на власну думку та виявляю повагу і співчуття під час спілкування з іншими людьми в Інтернеті.

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте facebook.com/fbgetdigital, щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

РОБОТА В КЛАСІ

Попросіть учнів розбитися на пари й роздайте всім роздатковий матеріал «Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей».

Дайте учасникам 15 хвилин на ознайомлення та обговорення ситуації.

Обходьте клас, допомагаючи учням додатковими репліками, які вказано в роздатковому матеріалі.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Що спільного між цими сценаріями?
- ▶ Про який говорити найскладніше? Про який – найлегше? Чому?
- ▶ Як ви самі повелися б у кожній із цих ситуацій?
- ▶ Як можна захиститися від інших втручань у приватне життя?

РОБОТА В КЛАСІ

Повідомте учням, що шпигування в будь-якому випадку неетичне, а певні його форми фактично незаконні. Залежно від близькості стосунків, люди готові відкривати більше або менше інформації про себе. Це розумно й виправдано.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Тепер ми доповнимо обговорені сценарії.

На своєму аркуші намалюйте два окремі комікси (якщо ця ідея учням не сподобається, запропонуйте натомість написати розповідь), що ілюструють такі ситуації:

1. Ви зіткнулися із браком поваги до своїх або чужих особистих кордонів і невідповідною поведінкою.
2. Ви відчули, що інші люди зважають на ваші або чужі особисті кордони, виявляючи повагу та приязнь.

ЗАВДАННЯ

Дайте учням 30 хвилин на малювання коміксів.

Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей

СИТУАЦІЯ 1

Христина обідала з друзями. Пішовши у вбиральню, вона лишила свій телефон на столі. Поки Христини не було, її подруга Софія взяла телефон Христини й почала дивитися її повідомлення. Перше, що вона побачила, було повідомлення від мами Христини, яка була невдоволена тим, що Христина провалила контрольну з математики.

▶ Як через це почуватиметься Христина?

▶ Чому Христина не хотіла розповідати друзям про свій поганий результат?

▶ Чи прийнятна поведінка Софії?

▶ Як відреагують інші друзі за столом на поведінку Софії?

▶ Що ви думаєте про Софію? Чи етично поведилася Софія? Чи хотіли б ви дружити із Софією?

▶ Що ви відчували б, якби так вчинили з вами?

▶ Чи припустимо взагалі нишпорити в чужих речах? А якщо ви хвилюєтеся за свого друга?

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей

СИТУАЦІЯ 2

Богдан розмовляв із Мілою, але раптово посковзнувся та впав у бруд. Мілі здалося, що він виглядає дуже кумедно, і вона сфотографувала його, але Богданові було зовсім не смішно, а, навпаки, ніяково.

▶ Чому Міла може опублікувати світлину в мережі?

▶ Чому Богдан засмучений?

▶ Що, на вашу думку, Богдан має сказати Мілі?

▶ Як би ви почувались, коли б хтось сфотографував вас у не найкращому вигляді? Чи хотіли б ви, щоб таку світлину опублікували в мережі?

▶ Чи можна назвати цю ситуацію знущанням?

Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей

СИТУАЦІЯ 3

Вікторії 15 років, вона навчається у школі, має двох братів, маму та багато друзів і однокласників. Разом зі своїм однокласником Дмитром вона працює над шкільним проектом із фізики. Учора була контрольна з фізики. Коли всі отримали результати, Дмитро помітив, що Вікторія дуже засмучена. Наступного тижня Вікторії не було в школі кілька днів, і Дмитрові довелося працювати над проектом самостійно. Коли вона повернулася, то сказала Дмитрові, що ходила до лікаря, але не розповіла жодних подробиць.

▶ Хто має знати про її оцінки в школі? Про її стан здоров'я? Чому?

▶ З ким Вікторія може захотіти обговорити ці питання?

▶ Чи можете ви навести приклади з власного життя: якою інформацією ви ділитеся з батьками/опікунами, але не з друзями та навпаки?

Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей

ПРИМІРНИК ДЛЯ ПЕДАГОГА

СИТУАЦІЯ 1

Христина обідала з друзями. Пішовши у вбиральню, вона лишила свій телефон на столі. Поки Христини не було, її подруга Софія взяла телефон Христини й почала дивитися її повідомлення. Перше, що вона побачила, було повідомлення від мами Христини, яка була невдоволена тим, що Христина провалила контрольну з математики.

▶ Як через це почуватиметься Христина?

- ▶ Христина може вважати, що подруга порушила її приватність, і може втратити довіру до неї.

▶ Чому Христина не хотіла розповідати друзям про свій поганий результат?

- ▶ Христина може вважати свої оцінки конфіденційною інформацією.

▶ Чи прийнятна поведінка Софії?

- ▶ Учні мають подумати про власні норми поведінки, пов'язані з використанням телефона та розмовами про оцінки, а також про те, чого вони очікують від друзів.

▶ Як відреагують інші друзі за столом на поведінку Софії?

- ▶ Учні мають подумати, що б вони зробили, якби побачили потенційно неприйнятну поведінку.

▶ Що ви думаєте про Софію? Чи етично поведилася Софія? Чи хотіли б ви дружити із Софією?

▶ Що ви відчули б, якби так вчинили з вами?

▶ Чи припустимо взагалі нишпорити в чужих речах? А якщо ви хвилюєтеся за свого друга?

- ▶ Учні мають подумати про власні норми поведінки, що стосуються конфіденційності й особистих стосунків.

Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей

ПРИМІРНИК ДЛЯ ПЕДАГОГА

СИТУАЦІЯ 2

Богдан розмовляв із Мілою, але раптово посковзнувся та впав у бруд. Мілі здалося, що він виглядає дуже кумедно, і вона сфотографувала його, але Богданові було зовсім не смішно, а, навпаки, ніяково.

▶ Чому Міла може опублікувати світлину в мережі?

- ▶ Учні мають визначити мотиви Міли: публікування контенту в мережі заради сміху чи вподобань – це зазвичай прийнятний мотиватор, але тільки якщо це не зачіпає почуттів іншої людини.

▶ Чому Богдан засмучений?

- ▶ Учні мають подумати про те, що під час використання соціальних мережа слід брати до уваги почуття інших людей.

▶ Що, на вашу думку, Богдан має сказати Мілі?

- ▶ Учні мають запропонувати свої варіанти дій у цій ситуації.

▶ Як би ви почувались, коли б хтось сфотографував вас у не найкращому вигляді? Чи хотіли б ви, щоб таку світлину опублікували в мережі?

- ▶ Учні мають подумати про власні норми щодо того, що інші публікують про них у мережі.

▶ Чи можна назвати цю ситуацію знущанням?

- ▶ Учні мають подумати про те, що таке знущання, і обговорити цю конкретну ситуацію.

Як важливо розуміти й поділяти почуття інших людей

ПРИМІРНИК ДЛЯ ПЕДАГОГА

СИТУАЦІЯ 3

Вікторії 15 років, вона навчається у школі, має двох братів, маму та багато друзів і однокласників. Разом зі своїм однокласником Дмитром вона працює над шкільним проектом із фізики. Учора була контрольна з фізики. Коли всі отримали результати, Дмитро помітив, що Вікторія дуже засмучена. Наступного тижня Вікторія не приходила у школу кілька днів, і Дмитру довелося працювати над проектом самостійно. Коли вона повернулася, то сказала Дмитрові, що ходила до лікаря, але не розповіла жодних подробиць.

▶ **Хто має знати про її оцінки в школі? Про її стан здоров'я? Чому?**

- ▶ Учні повинні подумати про те, що різна інформація має різні рівні конфіденційності. Оцінки за контрольну у школі – це конфіденційна інформація, якою Вікторія не хоче ділитися із друзями, однокласниками чи широким загалом. Однак ця інформація не конфіденційна для її батьків чи опікунів. Те саме стосується інформації про її стан здоров'я, хоча ця інформація має делікатніший характер.

▶ **З ким Вікторія може захотіти обговорити ці питання?**

- ▶ Вікторія може не захотіти обговорювати це ні з ким узагалі. Це її рішення слід поважати. Вона також може поділитися певною, але не всією, конфіденційною інформацією. Наприклад, вона може поділитися своїми проблемами з навчанням із батьками чи опікунами, але не з друзями.

▶ **Чи можете ви навести приклади з власного життя: якою інформацією ви ділитеся з батьками/опікунами, але не з друзями та навпаки?**

- ▶ Учні повинні подумати про власний підхід щодо конфіденційності.

Здорові стосунки в мережі

МЕТА УРОКУ

Учні розглянуть якості, які складають основу здорових і добрих стосунків, зокрема роль поведінки онлайн у формуванні як здорових, так і нездорових стосунків. Вони також розглянуть можливості та труднощі, що виникають під час формування стосунків із ровесниками в соціальних мережах, і дізнаються, як сприяти розвитку взаємоповаги серед друзів-однолітків.

▶ ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ

- ▶ Як у цифровому світі визначити, якими є стосунки – здоровими чи нездоровими?

▶ ВІК

- ▶ 13–18

▶ МАТЕРІАЛИ

- ▶ Перекидний лекційний блокнот
- ▶ Папір для постерів із запитаннями
- ▶ Клейкі аркуші для нотаток
- ▶ Ручки
- ▶ Аркуші для завдання «Спектр поведінки»
- ▶ Матеріали для завдання щодо сценаріїв

▶ ПІДГОТОВКА

- ▶ Напишіть приклади на аркушах для завдання «Спектр поведінки»
- ▶ Запишіть можливі варіанти запитань на постері

▶ КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT

- ▶ НЕБАЙДУЖІСТЬ: Я використовую технології та цифрові платформи для суспільно корисної діяльності, щоб вирішувати проблеми й допомагати фізичним і віртуальним спільнотам
- ▶ ПИЛЬНІСТЬ: Я несу відповідальність за свої дії в мережі та знаю, як захистити себе й інших

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте facebook.com/fbgetdigital, щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Пояснення термінології щодо стосунків

Частина 1

РОБОТА В КЛАСІ

Зберіть учнів у коло.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Сьогодні я хочу поговорити про наші дії в мережі, які впливають на якість наших стосунків. Ми також поговоримо про те, як можна постояти за свого друга та як визначити, чи потребує друг допомоги в разі проблем у стосунках з іншими людьми.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Чи чули ви слова «спостерігач» і «постояти за когось»? Що ці слова означають для вас?

РОБОТА В КЛАСІ

Вислухайте 2–3 відповіді.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Як ви і сказали, «спостерігач» – це особа, яка спостерігає за певною ситуацією. На сьогоднішньому занятті ми розглянемо ситуації, пов'язані з нездоровими/недобрими стосунками. «Постояти за когось» означає зробити щось позитивне у відповідь, тобто підтримати жертву, допомогти припинити ситуацію або вжити інших заходів, залежно від ситуації.

Частина 2

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Тепер поговоримо про стосунки. Спочатку маємо визнати, що термін «стосунки» має досить широке значення. Для нашого обговорення ми обмежимо значення терміна «стосунки» до будь-яких зв'язків між однолітками. Наприклад, ви можете бути зв'язані зі своїми однолітками як друзі, однокласники або члени одного гуртка або клубу. Коли ми говоримо про здорові стосунки, завжди виникає складне запитання: «Що ж таке насправді здорові стосунки?» Кожен має власне уявлення про це, і є багато гарних відповідей.

Щоб переконатися, що ми всі говоримо про одне й те саме, давайте вголос перерахуємо слова, що описують здорові стосунки між друзями, однокласниками тощо. Ми знаємо, що іноді в будь-яких стосунках можуть виникати проблеми, тож поговоримо про здорову поведінку в кожному типі стосунків.

Зіграймо в невеличку гру. Кожен із нас по колу назве одне слово, що описує здорові стосунки. Я почну.

Я думаю, що стосунки можуть характеризуватися _____ (підтримкою, турботою, добротою тощо).

РОБОТА В КЛАСІ

Запишіть на дошці всі слова, названі учнями.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Чудово! Дякую за участь! Тепер погляньмо на ці слова.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Ви погоджуєтеся з ними?
- ▶ Чи хочете щось додати?
- ▶ Чи може хтось скласти визначення здорових стосунків на основі цих слів?

Допоможіть групі разом скласти визначення здорових стосунків.

Галерея запитань

РОБОТА В КЛАСІ

Попросіть учнів розділитись на пари.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Отже, ми маємо досить великий список якостей, якими характеризуються «здорові стосунки». Тепер час зосередитися на нашому власному досвіді взаємин в Інтернеті.

РОБОТА В КЛАСІ

Напишіть на постерах по одному із запитань зі списку нижче та розвісьте постери по класу.

Варіанти запитань для постерів:

1. З ким ви спілкуєтеся за допомогою технологій?
2. Якими платформами, службами чи сайтами ви користуєтеся для спілкування з іншими людьми?
3. Які можливості надають Інтернет і мобільні технології (як-от планшети чи мобільні телефони) для побудови та підтримання здорових стосунків?
4. Як можна підтримувати зв'язок із людьми завдяки мобільним пристроям і комп'ютерам?
5. Які є проблемні моменти під час побудови та підтримання здорових стосунків із використанням Інтернету й мобільних технологій?
6. Які проблеми в дружніх стосунках, що виникли через публікування контенту в мережі, ви бачили чи пережили самі?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Я видам кожній парі клейкі аркуші для нотаток і ручку. На стінах кімнати розвішено постери з різними запитаннями.

Отримавши матеріали, ви можете переходити від постера до постера. Пишіть свої відповіді на клейких аркушах для нотаток і приклейте їх на постери. Якщо у вас кілька відповідей на одне запитання, напишіть кожен відповідь на окремому листку та приклейте на постер. У вас на це буде 8 хвилин. Гайда розважатися!

РОБОТА В КЛАСІ

У кінці завдання зніміть постери та знову зберіть усю групу разом.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Які найпоширеніші відповіді на ці запитання?
- ▶ Чи є якісь речі, про які ніхто не згадав?
- ▶ Чи помітили ви певні тенденції?
- ▶ Як технології змінили ваші стосунки з друзями? Як технології полегшили чи навпаки ускладнили певні речі? Чому?

Обговорення ситуації

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

- ▶ Зараз ми обговоримо ситуацію, яка пов'язана з технологіями та стосунками й називається «засипання текстовими повідомленнями».
- ▶ Чи хтось знає, що таке «засипання текстовими повідомленнями»?

РОБОТА В КЛАСІ

Вислухайте 2–3 відповіді.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Засипання текстовими повідомленнями – це коли хтось надсилає іншій особі стільки текстових повідомлень, що ця особа не може з ними впоратися та втомлюється від них.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Чи когось засипали текстовими повідомленнями?
- ▶ Якщо ви отримували забагато повідомлень, що ви робили? Чому?
- ▶ Якщо хтось із ваших друзів розповів би, що його чи її засипають повідомленнями, що б ви порадили? Чи вжили би ви заходів? Яких заходів можна вжити?

Подальші дії: Коли ви вживаєте цих заходів для допомоги другові, це називається «постояти за друга».

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Що може завадити людині постояти за свого друга?
- ▶ Уявімо, хтось із ваших друзів просить свого друга припинити надсилати забагато текстових повідомлень. Що робити, якщо ця особа почне приходити до вашого друга додому

й вимагати постійного спілкування? У такому разі ситуація погіршиться, і це називається «загострення». Яку пораду ви б дали своєму другу, якщо ситуація загострюється?

- ▶ Якщо ситуація загострюється, чи зможете ви постояти за свого друга як і раніше? Що б ви зробили, щоб постояти за друга?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

«Засипання текстовими повідомленнями» – це лише приклад того, як технології можуть заважати побудові здорових стосунків.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Які інші приклади ви знаєте?
- ▶ Як можна вирішити ці проблеми?
- ▶ Що ми дізналися з нашого обговорення про роль технологій у побудові стосунків?

РОБОТА В КЛАСІ

Проведіть обговорення позитивного й негативного впливу технологій на стосунки.

Спектр поведінки

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Розгляньмо конкретні приклади поведінки у здорових і нездорових стосунках і розмістимо їх на спектрі стосунків від здорових до нездорових.

Я дам кожному з вас клейкий аркуш для нотаток. На ньому описано поведінку, що трапляється у стосунках, наприклад «цілодобове надсилання своєму партнеру текстових повідомлень» чи «обмін паролями від соціальних мереж». Отримавши аркуш, встаньте та пройдіть до передньої частини класу. Одна сторона класу – це найздоровіша поведінка у стосунках, а інша – це найбільш нездорова поведінка.

Підійшовши, подумайте, наскільки здоровою чи нездоровою є поведінка, описана на картці, і виберіть місце в ряду. Наприклад, якщо ви вважаєте, що «цілодобове надсилання своєму партнеру текстових повідомлень» є менш здоровою поведінкою, ніж «уподобання й поширення всіх дописів свого друга», то станьте ближче до «нездорової» сторони.

РОБОТА В КЛАСІ

Пропоновані приклади поведінки для карток:

1. Цілодобове надсилання своєму партнеру текстових повідомлень
2. Обмін паролями від соціальних мереж
3. Читання повідомлень друга без дозволу
4. Розмова онлайн із незнайомцями/людьми, яких ви погано знаєте

5. Публікування грубих коментарів у чийомусь дописі в соціальній мережі
6. Надсилання текстових повідомлень «на добраніч» або «добрий ранок» (можливо, щодня) людині, яка вам небайдужа
7. Публічне обговорення в соціальній мережі своєї сварки з другом
8. Уподобання й поширення всіх дописів свого друга
9. Публікування вмісту в соціальній мережі з облікового запису свого друга (від його імені)
10. Позначення своїх друзів на світлинах із вечірки
11. Розповсюдження пліток про свого однокласника в соціальних мережах

Коли всі учні підйдуть і стануть у ряд, запитайте в них, чому вони вибрали саме це місце, і запропонуйте змінити місце в ряду, якщо це потрібно.

Коли всі учні займуть свої остаточні позиції у спектрі, попросіть їх приклеїти аркуші для нотаток на стіну в передній частині класу та відійти, щоб вони могли побачити весь спектр поведінки.

РОБОТА В КЛАСІ

За бажанням учні можуть надати відповіді на перші два запитання, наведені нижче, та обговорити їх чи записати на клейких аркушах для нотаток і також приклеїти на стіну перед собою.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Які ще приклади нездорової поведінки спадають вам на думку? Які ще приклади здорової поведінки спадають вам на думку?
- ▶ Чи є лише один правильний порядок цього спектра? Чому так і чому ні? Чи ви всі з цим погоджуєтесь?

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Ми розмістили всі ці приклади поведінки на спектрі від здорової до нездорової. Але чи можуть бути ситуації, коли здорова поведінка стає нездоровою? Або навпаки? Коли це може статися?
- ▶ Якщо Х – це нездорова поведінка (виберіть певну поведінку, яку учні віднесли ближче до нездорової частини спектра), як би ви вирішили цю проблему?
- ▶ Як би ви говорили з людиною, якби вам не подобалася її поведінка?

Завдання

Частина 1

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Сьогодні ми багато говорили про технології та стосунки. Тепер, коли ви це обдумали, як ви можете поділитися своїми знаннями з іншими? Що ви можете придумати, щоб заохотити своїх однолітків постояти за інших, коли вони стають свідками нездорової поведінки у стосунках?

ЗАВДАННЯ

Розділіть учнів на групи по 3-4 особи.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

У нас є дві пропозиції, але якщо у вас є інші ідеї, спробуйте свій варіант! У вас на це 30 хвилин.

1. **Пропозиція 1.** Складіть план можливої події для учнів вашої школи чи сусідських однолітків на тему ролі технологій у стосунках. Такою подією може бути показ/обговорення документального фільму, кампанія «Тиждень дружби» чи навіть презентація. Надайте приклади використання соціальних мереж, як-от Facebook чи Twitter, для поширення інформації про подію. Також можна створити візуальні матеріали, наприклад малюнки, меми тощо.
2. **Пропозиція 2.** Придумайте історію про стосунки (наприклад, між сестрами чи братами або друзями у школі) і вплив на них соціальних мереж. Можна розіграти сценку, створити візуальний матеріал (наприклад, комікс) чи написати уявну стрічку новин Facebook або розмову у Twitter – виявіть винахідливість!

Частина 2

ЗАВДАННЯ

Через 30 хвилин попросіть групи представити свої матеріали та залучіть їх до обговорення наведених нижче запитань.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Яку тему ви розглядаєте? Чому ви хочете навчити інших за допомогою своєї ідеї? Яку користь ваша ідея надасть вашій школі/спільноті/друзям?
- ▶ Хто є її цільовою аудиторією?
- ▶ Як ви поширюватимете свою ідею серед цільової аудиторії? Як, на вашу думку, відреагує ваша цільова аудиторія?

Заключні роздуми

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Сподіваємося, ви всі трохи глибше замислилися над здоровими стосунками, особливо в контексті впливу на них сучасних технологій. Ми також хотіли б, щоб ви подумали про те, як ви зможете заохотити своїх друзів «постояти за інших чи за самих себе», коли вони бачать ситуації, що ставлять інших у незручне положення чи завдають болю.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Про що ви дізналися? Яка вправа чи обговорення сподобалися вам найбільше? Чому?
- ▶ Яка вправа чи обговорення сподобалися вам найменше? Чому?
- ▶ Як ви зможете застосувати вивчений матеріал у своєму житті? Як ви опишете те, що робили, своїм друзям?
- ▶ Чи були якісь речі для вас новими чи дивними?
- ▶ Чи є у вас інші запитання про здорові та нездорові стосунки?

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Що таке «перевірка достовірності»?

МЕТА УРОКУ

Учні дізнаються, що таке перевірка достовірності та чому вона важлива для читачів новин. Вони також розглянуть обов'язки інформаційних агентств, членів аудиторії та компаній соціальних мереж щодо просування інформаційного простору достовірних новин.

▶ ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ	▶ Чи впевнені ви, що новини, які ви бачите й читаете кожен день, засновані на фактах? ▶ Чому так або чому ні?	

▶ ВІК	▶ 14–18	

▶ МАТЕРІАЛИ	▶ Зображення риби-свині (відображене на проекторі або надруковане) ▶ Ноутбуки ▶ Список додаткових ресурсів для викладача	

▶ ПІДГОТОВКА	▶ Для цього уроку учням знадобиться доступ до Інтернету	

▶ КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT	▶ ПОІНФОРМОВАНІСТЬ: Я отримую інформацію з точних, достовірних і об'єктивних цифрових інформаційних ресурсів і дописів у соціальних мережах.	

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте facebook.com/fbgetdigital, щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Що таке «перевірка достовірності»?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

У 2016 році на сайті World News Daily Report з'явилася стаття про фотографа National Geographic, якого заживо з'їла гігантська риба-місяць у Перу.

29-річний Хоакін Альварес Сантос (Joaquín Álvarez Santos) займався підводним фотографуванням разом із чотирма іншими дайверами, коли його повністю проковтнула риба вагою понад 2 тонни. Один із дайверів, Джеймс К. Вайатт (James C. Wyatt), зробив цю світлину, перед тим як стався нещасний випадок.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Витратьте 2 хвилини, щоб знайти цю новину в Google. Що ви з'ясували?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Можливо, ви зрозуміли, що ця історія – вигадка. У кожній новині є джерело. Це може бути людина або агентство, які зробили світлину або володіють інформацією про подію.

Джерелом цієї історії є сайт World News Daily Report. На ньому опубліковано заяву про відмову від відповідальності, яка свідчить про те, що сайт «не несе відповідальності за сатиричний характер статей», і що «всі герої статей на цьому сайті, навіть якщо вони здаються реальними людьми, є вигаданими». Однак ви, можливо, з'ясували, що ця світлина справжня. Її зробив фотограф Мігель Перейра (Miguel Pereira). Він спостерігав масову міграцію риби-місяць біля узбережжя Португалії у 2013 році та зобразив цю подію.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Як ви думаєте, чому сайт опублікував цю статтю?
- ▶ Для чого потрібен сайт, на якому публікується тільки вигаданий контент?
- ▶ Чи розуміють читачі, що всі історії на сайті World News Daily Report вигадані? Чому так і чому ні?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Чи багато з вас раніше публікували новини в соціальних мережах? Люди в усьому світі повідомляють про події у Facebook, Twitter, YouTube і додатках для обміну повідомленнями, таких як Snapchat і WhatsApp. Для мільйонів людей соціальні мережі – це важливий інструмент, за допомогою якого вони можуть брати участь у громадській діяльності, ділитися новинами (публікувати світлини/відео/оновлення статусу) та коментувати їх. Знання особливостей фільтрування й аналізу всієї інформації є важливою навичкою для кожного, хто хоче отримувати новини в наш час. Ця навичка надзвичайно важлива, оскільки люди можуть створювати, читати або навіть мимоволі поширювати дезінформацію та фейкові новини.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ «Чи можете ви пригадати випадки, коли ви повірили чуткам або фальшивому зображенню чи відео?» (First Draft)
- ▶ Про яку подію йшлося?
- ▶ Як ви дізналися, що новина є фейком?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Деякі люди спеціально намагаються ввести ЗМІ в оману. Наприклад, вони публікують твіти про те, що ураган «Сенді» затопив Нью-Йоркську фондову біржу, а інші люди діляться цією інформацією в соціальних мережах, тому що щиро в це вірять. «Навколо екстрених новин часто виникає безліч чуток, які ЗМІ підхоплюють і починають активно тиражувати» (First Draft). Журналісти мають скептично ставитися до всього, що чують або бачать – чи то екстрених новин, чи вірусного контенту. Спочатку вони перевіряють інформацію або надійність джерела, і тільки потім публікують новини.

З цього навчального курсу ви дізнаєтеся, як перевіряти інформацію (відео, зображення, новини), щоб відрізнити правду від вигадки. Процес, який ЗМІ або людина використовують для збирання доказів і оцінювання достовірності фактів, називається перевіркою достовірності. В основному його використовують журналісти та засоби масової інформації, однак він набуває великого значення для всіх, хто хоче бути в курсі актуальних подій. В умовах, коли будь-яка людина може створювати інформацію й ділитися нею в Інтернеті, особливо в соціальних мережах, важливо вміти перевіряти контент, який ми споживаємо та поширюємо. Ця навичка допомагає будувати здорові онлайн-спільноти, а також формувати довіру між користувачами соціальних мереж.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Чи чув хтось із вас про перевірку фактів і експертів, які перевіряють факти?
- ▶ Як ви гадаєте, у чому полягає робота таких експертів?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Експерти з перевірки фактів – це люди, які виявляють, перевіряють або спростовують кожен окремий факт у статті. Зазвичай вони співпрацюють із газетами, журналами, авторами або книжковими видавництвами, однак протягом останніх десятиліть вони все частіше займаються перевіркою політичного контенту. На думку фахівців, кількість експертів із перевірки фактів буде збільшуватися у зв'язку з розвитком соціальних мереж та збільшенням обсягу користувацького контенту новин.

Перевірка достовірності полягає в аналізі неофіційних джерел в Інтернеті, тобто «користувацького контенту», наприклад, коли свідок події опублікував відеорепортаж. Експерти з перевірки фактів шукають офіційні джерела – правила, урядові документи, промови політиків тощо. Усі вони займаються перевіркою достовірності. Однак, як ми вже казали, використовувати процедуру

перевірки достовірності може будь-яка людина, яка читає новини. Існують популярні сайти на кшталт Snopes.com, FactCheck.org і NPR Politics Fact Check, які допомагають перевірити достовірність новин в Інтернеті.

Завдання

РОБОТА В КЛАСІ

Виведіть на екран проєктора зображення, наведене нижче. Запитайте учнів, яку користь читачам публікацій і новин може принести визначення того, що це зображення є підrobкою.

ЗАВДАННЯ

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Це зображення поширювалося в таких соціальних мережах, як Facebook і YouTube, із коментарем, що на ньому зображено «рибу-свиню». Зайдіть на сайт перевірки фактів Snopes і подивіться, як експертам вдалося довести, що це зображення – підrobка.

Попросіть учнів коротко пояснити в письмовій формі, чому читачам публікацій і новин буде корисно дізнатися, що це підrobка.

Обговорення

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Журналісти зазвичай перевіряють факти, перш ніж їх опублікувати. Вони не будуть використовувати світлини або відео, якщо дізнаються, що вони є сфабрикованими. Однак в епоху соціальних мереж правду часом важко відрізнити від вигадки, і людям потрібно допомогти визначити достовірність фактів в Інтернеті.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Як ви вважаєте, чи повинні журналісти перевіряти факти, перш ніж їх поширювати?
- ▶ А може, читачі самі повинні розвивати навички перевірки фактів у новинах? Якщо так: як ви гадаєте, що це можуть бути за навички?
- ▶ Яку відповідальність має нести соціальна мережа за новинний контент, опублікований користувачами?
- ▶ Раніше новинні агентства нерідко публікували відеорепортажі сумнівної достовірності. Як ви вважаєте, чому організація могла прийняти рішення щодо такої публікації?
- ▶ Які можуть бути наслідки публікації неперевіреної інформації?

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проєктом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проєкт Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

- ▶ Чи бувають такі ситуації, коли можна публікувати неперевірену інформацію?

Ресурси

- ▶ Відео від PBS News Hour: Чи вплинули фейкові новини на результати виборів 2016 року?
pbs.org/newshour/extra/daily-videos/why-is-it-important-for-news-sources-to-be-trustworthy
- ▶ Відео від First Draft: Фейкові новини. Усе складно
firstdraftnews.org/fake-news-complicated
- ▶ Відео від BBC Newsnight: Епоха фейкових новин, маніпуляцій і «альтернативних фактів»
youtube.com/watch?v=1aTApGWVGoI
- ▶ Стаття The Reporters' Lab: Експертів із перевірки фактів у всьому світу вже 156... і їх стає дедалі більше
reporterslab.org/the-number-of-fact-checkers-around-the-world-156-and-growing

САЙТИ, ЯКІ ПРОВОДЯТЬ ПЕРЕВІРКУ ФАКТІВ

- ▶ snopes.com
- ▶ factcheck.org
- ▶ npr.org/sections/politics-fact-check
- ▶ Словник проєкту «Youth and Media/First Draft: глосарій списку відтворення перевірки достовірності інформації»
docs.google.com/document/d/1VPGGLrf2a7YMAGr-OwF0DQnA9XxAXvKB4IranXCSNHc/edit?usp=sharing

Зображення риби-свини

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проєкт Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Етапи перевірки достовірності

МЕТА УРОКУ

Учні дізнаються про контрольний список із 5 пунктів, який вони можуть використовувати для перевірки походження, джерела, дати, місця розташування й мотивації зображення або відео з новин. Крім цього, вони дізнаються про обмеження процесу перевірки достовірності й навчаться користуватися офлайн- і онлайн-інструментами для перевірки достовірності контенту в мережі. А ще вони поміркують над тим, як мотивація джерела може впливати на висвітлення події.

▶ ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ

- ▶ Як дізнатися, чи контент у мережі є правдою або вигадкою?
- ▶ Чи залежить достовірність онлайн-контенту від мотивації людини, яка його створила або поділилась ним?

▶ ВІК

- ▶ 14-18

▶ МАТЕРІАЛИ

- ▶ Роздатковий матеріал «Контрольний список з перевірки достовірності»
- ▶ Роздатковий матеріал «Контрольний список з перевірки достовірності» – примірник для педагога
- ▶ Проектор
- ▶ Зображення селфі
- ▶ Зображення «селфі-хлопчика»
- ▶ Доступ до Інтернету
- ▶ Список додаткових ресурсів для викладача

▶ ПІДГОТОВКА

- ▶ Для цього уроку учням знадобиться доступ до Інтернету

▶ КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT

- ▶ ПОІНФОРМОВАНІСТЬ: Я отримую інформацію з точних, достовірних і об'єктивних цифрових інформаційних ресурсів і дописів у соціальних мережах.

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте facebook.com/fbgetdigital, щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Етапи перевірки достовірності

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Процес перевірки достовірності часто використовується в журналістиці. Такі організації, як First Draft, створюють ресурси, що допомагають журналістам перевіряти факти й ефективніше боротися з дезінформацією. Уроки з перевірки достовірності засновані на контенті, створеному First Draft.

Сьогодні ми поговоримо про те, як перевіряти достовірність інформації за методикою, яку використовують журналісти. Під час перевірки достовірності зображень або відео в мережі для початку переконайтеся, що подія, яка стала інформаційним приводом, дійсно відбулася. Потім скористайтеся контрольним списком для перевірки достовірності, щоб перевірити конкретне зображення або відео.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Контрольний список з перевірки достовірності

1. **Походження.** Чи це оригінальний контент?
2. **Джерело.** Хто автор цього контенту?
3. **Дата.** Коли було створено цей контент?
4. **Розташування.** Де було створено цей контент?
5. **Мотивація.** З якою метою було створено цей контент?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

1. **Походження.** Спочатку потрібно зрозуміти, маєте ви справу з оригінальним контентом чи його копією. Оригінал зображення або відео містить важливу для перевірки інформацію, яка відсутня в копіях або на знімках екрана.
2. **Джерело.** На попередньому уроці ви дізнались, що в кожній новині є джерело. Це можуть бути людина або агентство, які зробили світлину або володіють інформацією про подію. Під час визначення джерела важливо розуміти: той, хто створив контент, і той, хто його опублікував, – необов'язково одна й та ж особа. Багато людей сьогодні мають великий цифровий слід, і журналісти часто намагаються знайти зв'язок між різними обліковими записами людей у соціальних мережах, щоб з'ясувати таку інформацію, як контактні дані людини або її місцезнаходження під час події, що стала новиною.

3. **Дата.** Визначити дату створення зображення або відео набагато складніше, ніж дату публікації. У минулому ЗМІ часто критикували за те, що вони плутали ці дві дати. Завдяки смартфонам люди можуть опублікувати зображення відразу після зйомки, але так буває не завжди.
4. **Розташування.** У соціальних мережах можна позначити місце розташування, але на цю інформацію не варто покладатися. Найкращий спосіб перевірити місце, у якому зроблено світлину або відео, – знайти його на карті або супутниковому зображенні.
5. **Мотивація.** Подумайте, що спонукало людину опублікувати цей контент і з якою метою? Чи був автор контенту випадковим свідком події? Чи це був співробітник ООН? А може, громадський діяч? Відповідь на це запитання може вплинути на ваше сприйняття новин.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Чому важливо розуміти мотивацію автора новинного контенту?
- ▶ У яких ситуаціях про це варто задуматися?
  - ▶ Для молодших учнів наведіть один із перерахованих нижче прикладів, а потім попросіть їх навести свої приклади.
  - ▶ Читачі новин можуть замислитися про мотивацію журналіста, коли, наприклад, він вихваляє певного кандидата на якусь посаду і якийсь із ним пов'язаний. Крім того, їм може зустрітися стаття про політичного кандидата, який бере участь у виборах, яку написала особа, яка в минулому фінансово підтримувала кампанію цього кандидата та проводила інтерв'ю тільки з його прихильниками.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Коли ви завершите використання контрольного списку, ви зрозумієте, наскільки впевненими потрібно бути під час публікування та поширення інформації в мережі. Навіть якщо ви точно знаєте, де було зроблено відео, ви не можете знати напевно, що маєте справу з оригінальною версією. Крім того, зовсім необов'язково, що контент завантажила та ж людина, яка його створила. Процес перевірки достовірності не завжди дає змогу отримати точні відповіді на всі запитання. Його суть полягає в тому, щоб знайти підказки й «зачіпки», які допоможуть зрозуміти, чи можна довіряти контенту.

Завдання

РОБОТА В КЛАСІ

Виведіть на екран проектора зображення, наведене нижче.

Розділіть учнів на групи по 2-3 особи та роздайте їм роздатковий матеріал «Контрольний список з перевірки достовірності».

ЗАВДАННЯ

Використовуйте контрольний список з перевірки достовірності для довідки.

З партнером або групою заповніть роздатковий матеріал «Контрольний список з перевірки достовірності» та подумайте, як відповісти на кожне запитання. Які онлайн- або офлайн-інструменти можуть стати вам у пригоді? З ким би ви хотіли поговорити? Які «зачіпки» є на світлині, які могли б вам допомогти?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Поділіться своїми результатами. Підніміть руку, якщо ви вважаєте, що вам вдалося знайти оригінальну версію зображення.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Як ви думаєте, на якому сайті опубліковано оригінал?
- ▶ Як ви визначили, є це зображення оригінальним чи ні?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Зображення «селфі-хлопчика» (див. нижче) облетіло соціальні мережі й численні новинні сайти.

РОБОТА В КЛАСІ

Зображень і відео, пов'язаних із будь-якою новиною, може бути безліч. Одну й ту ж людину можуть фотографувати різні люди та з різних ракурсів. Кожна людина, яка створює контент або ділиться ним, керується власними мотивами. Наприклад, одну й ту ж подію може сфотографувати журналіст, громадський діяч, людина, яка працює неподалік, або мандрівник, який випадково опинився в цьому місці в цей час. Кожне зображення може відображати унікальний погляд автора, його точку зору й навіть упереджене ставлення.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Як знайти й перевірити джерело другого зображення?
- ▶ Порівняйте мотивацію людей, які зробили ці дві світлинні «селфі-хлопчика» й Джастіна Тімберлейка. Як мотивація автора впливає на зміст (або подачу) світлинні або відео?

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Ресурси

- ▶ Відео від factcheck.org [youtube.com/watch?v=AkwWcHekMdo](https://www.youtube.com/watch?v=AkwWcHekMdo)
- ▶ Стаття Ешли Хоффман (Ashley Hoffman): «Селфі-хлопчик», який затьмарив самого Джастіна Тімберлейка на шоу в перерві Супербоулу, став головною зіркою матчу time.com/5133184/selfie-kid-justin-timberlake-super-bowl-half-time-show
- ▶ Контрольний список проекту Youth and Media/ Контрольний список з перевірки достовірності docs.google.com/document/d/1xp4-OcpVM_00ufanK2mSPGW-vyFo1ahsIZOQdnMBjY4/edit

Контрольний список з перевірки достовірності

Райан Маккенна (Ryan McKenna), тринадцятирічний хлопчик із Хінгхема, Массачусетс, в один день став відомим на весь світ. Його селфі із Джастіном Тімберлейком, зроблене в перерві матчу за Супербоул у 2018 році, облетіло соціальні мережі. Маккенну стали називати «селфі-хлопчиком» після того, як він зробив це фото зі співаком.

Перегляньте наведений нижче контрольний список з перевірки достовірності й дайте відповіді на всі запитання. Подумайте, які онлайн- і офлайн-інструменти ви могли б використати для перевірки інформації, з ким би ви могли поговорити та які «зачіпки» на світліні могли б вам допомогти відповісти на кожне запитання.

1. ПОХОДЖЕННЯ.

- ▶ Знайдіть оригінальну версію цього зображення та вкажіть, де ви її знайшли.

2. ДЖЕРЕЛО.

- ▶ Дізнайтеся справжнє ім'я людини, яка зробила світліну, а також її ім'я користувача.

3. ДАТА.

- ▶ Дізнайтеся, коли було зроблено світліну. Укажіть день, місяць і рік.

4. РОЗТАШУВАННЯ:

- ▶ Дізнайтеся, у якому місті та штаті зроблено світліну.

5. МОТИВАЦІЯ.

- ▶ Висловіть свою думку, чому людина зробила цю світліну та вирішила нею поділитися.

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Контрольний список з перевірки достовірності

ПРИМІРНИК ДЛЯ ПЕДАГОГА

Райан Маккенна (Ryan McKenna), тринадцятирічний хлопчик із Хінгхема, Массачусетс, в один день став відомим на весь світ. Його селфі із Джастіном Тімберлейком, зроблене в перерві матчу за Супербоул у 2018 році, облетіло соціальні мережі. Маккенну стали називати «селфі-хлопчиком» після того, як він зробив це фото зі співаком.

Перегляньте наведений нижче контрольний список з перевірки достовірності й дайте відповіді на всі запитання. Подумайте, які онлайн- і офлайн-інструменти ви могли б використати для перевірки інформації, з ким би ви могли поговорити та які «зачіпки» на світлині могли б вам допомогти відповісти на кожне запитання.

1. ПОХОДЖЕННЯ.

- ▶ Знайдіть оригінальну версію цього зображення та вкажіть, де ви її знайшли.
- ▶ Визначення походження зображення може виявитися складним завданням для учнів, оскільки вони ще не навчилися проводити зворотний пошук зображень. У цьому випадку запропонуйте їм знайти найстарішу версію зображення.
- ▶ Її було опубліковано в обліковому записі Instagram Райана Маккенни. Це був перший допис в обліковому записі Маккенни, зроблений 4 лютого 2018 року. Не сплутайте цю світлину з іншим дописом із цим самим селфі від 21 червня 2018 року в тому ж обліковому записі Маккенни. У мережі можна знайти й інші фото Маккенни із Джастіном Тімберлейком, але їх зроблено або не на Супербоулі, або в іншому ракурсі, або при іншому освітленні.
- ▶ Хоча учні не можуть бути на 100 % впевнені, що зображення в Instagram є першоджерелом, імовірність досить висока, тому що його було завантажено в той же день, коли відбулося шоу в перерві Супербоулу. Професійний журналіст міг би звернутися безпосередньо до Райана, щоб дізнатися, чи є це зображення оригінальною версією.

2. ДЖЕРЕЛО.

Дізнайтеся справжнє ім'я людини, яка зробила світлину, а також її ім'я користувача.

- ▶ Прізвисько Райана Маккенни, «селфі-хлопчик» – це підказка. Він і є тією людиною, яка зробила світлину та завантажила її в Instagram. Ім'я користувача Маккенни в Instagram – selfiekid («селфі-хлопчик»).

3. ДАТА.

Дізнайтеся, коли було зроблено світлину. Укажіть день, місяць і рік.

- ▶ Світлину зроблено 4 лютого 2018 року під час шоу в перерві Супербоулу-2018. Щоб визначити дату знімка, учні можуть з'ясувати, коли відбувся Супербоул-2018. Хтось може виявити мітку часу в дописі Райана в Instagram; проте дати створення й завантаження зображення можуть бути різними. Бажано, щоб усі учні точно з'ясували, коли відбувся Супербоул-2018.

Продовження >

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

4. РОЗТАШУВАННЯ:

- ▶ **Дізнайтеся, у якому місті та штаті зроблено світлину.**
-

- ▶ Цю світлину зроблено в Міннеаполісі, штат Мінесота. Щоб визначити місце зйомки, учні можуть з'ясувати, де відбувся Супербоул-2018.

5. МОТИВАЦІЯ.

- ▶ **Висловіть свою думку, чому людина зробила цю світлину та вирішила нею поділитися.**
-

- ▶ Відповіді можуть бути різні. Хтось може припустити, що Райан Маккенна є шанувальником Джастіна Тімберлейка, або що він хотів зафіксувати швидкоплинну зустріч із зіркою. А можливо, Маккенна хотів зберегти спогади про Супербоул і шоу під час перерви. Можливо, йому також хотілося поділитися своїми враженнями з родиною, друзями та знайомими. Учні можуть помітити, що в обліковому записі Instagram Райана Маккенни багато селфі із зірками. Однак він став відомий як «селфі-хлопчик» тільки після того, як по всьому світу розлетілась світлина саме із Джастіном Тімберлейком. Тому навряд чи Райан робив цю світлину під впливом жаги грошей або слави.

Зображення «селфі-хлопчика»

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проєкт Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Версії медіатекстів

МЕТА УРОКУ

Учні дізнаються, що таке «скрејп» (копія з оригіналу), і зрозуміють, чому поширення численних копій такого типу матеріалів можуть ускладнити процес перевірки достовірності екстрених новин. Вони обговорять, у яких ситуаціях важливо визначити джерело скрејпу й початковий контекст події, а також самостійно створять і поширять у мережі копії оригінальних дописів.

<p>▶ ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ У яких ситуаціях і чому важливо відрізнити оригінали зображень у мережі від подальших копій? ▶ Що ми можемо дізнатися, розглянувши оригінал і подальші копії зображення? 	
<p>▶ ВІК</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ 14-18 	
<p>▶ МАТЕРІАЛИ</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Роздруковане або відображене на проекторі зображення «селфі-хлопчика» ▶ Доступ до Інтернету ▶ Список додаткових ресурсів для викладача 	
<p>▶ ПІДГОТОВКА</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Для цього уроку учням знадобиться доступ до Інтернету 	
<p>▶ КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ ПОІНФОРМОВАНІСТЬ: Я отримую інформацію з точних, достовірних і об'єктивних цифрових інформаційних ресурсів і дописів у соціальних мережах. 	

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте facebook.com/fbgetdigital, щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Ви вже знаєте про систему перевірки достовірності із 5 кроків, якою користуються професійні журналісти, коли перевіряють зображення або відео. (Нагадайте учням про 5 пунктів контрольного списку з перевірки достовірності.)

1. **Походження.** Чи це оригінальний контент?
2. **Джерело.** Хто автор цього контенту?
3. **Дата.** Коли було створено цей контент?
4. **Розташування.** Де було створено цей контент?
5. **Мотивація.** З якою метою було створено цей контент?

Сьогодні ми поговоримо про перші два пункти контрольного списку: походження та джерело. Люди постійно створюють, публікують і переробляють медіаконтент, особливо в соціальних мережах. Журналісти та споживачі новин можуть використовувати різні інструменти, щоб перевіряти достовірність зображень і відео, а також адекватність контексту, у якому вони використовуються. Ми називаємо перевірку достовірності «процесом», оскільки вона виконується за кілька етапів і може тривати досить довго.

Одна із проблем, з якою зустрічаються люди під час перевірки контенту, полягає в тому, що світлини та відео поширюються на різних платформах. Крім того, їх часто змінюють, копіюють і виривають із контексту.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Ви коли-небудь копіювали зображення або відео на одній платформі й публікували його на іншій?
- ▶ Ви коли-небудь публікували щось, чим поділився ваш друг, на іншій платформі? Чи доводилося вам видаляти контент і публікувати його пізніше?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

«Скрейпи» – це фрагменти контенту, які копіюються з оригіналу й іноді переміщуються з однієї платформи на іншу. Цей термін походить від дієслова «скрепти» (scrape), і він стосується фрагмента контенту, який користувач копіює для створення його нової версії.

(Скрейпи також називають копіями або версіями медіатекстів. Усі ці терміни знадобляться вам, якщо ви або учні захочете докладніше вивчити цю тему. Однак під час цього уроку ми здебільшого будемо використовувати слово «скрейпи» (версії), щоб відобразити всю різноманітність термінів.)

Уявіть, що ви поділилися світлиною на закритій від сторонніх очей платформі, наприклад, у Snapchat або WhatsApp, а потім ваш друг зробив знімок екрана і опублікував його на більш публічній платформі, наприклад, у Twitter. Припустимо, що журналіст знайшов знімок екрана, зроблений вашим другом, і хоче з'ясувати, хто автор світлини.

Необов'язково. Попросіть учнів обговорити в парі з сусідом, який сидить поруч, наведені нижче питання.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Як журналісту дізнатися, що саме ви є автором оригінальної світлини?
- ▶ Що як допис вашого друга став популярним і ним поділилося понад 50 осіб? Як журналісту дізнатися, хто є автором оригінальної світлини?

(Журналіст може зв'язатися з вашим другом і запитати, чи це він зробив світлину. Якщо журналіст виявить кілька версій цієї світлини, він може подивитися на дату публікації кожної з них і спробувати зв'язатися з автором найстарішого допису.)

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Різні скрейпи (версії) одного й того ж контенту ускладнюють роботу журналістів, оскільки інформація поширюється дуже швидко, і буває складно з'ясувати, хто автор оригінального контенту і коли цей контент було створено. На таких сайтах, як YouTube, деякі люди завантажують оригінальне відео новинної події, а потім швидко перезавантажують його під іншим ім'ям користувача в надії заробити грошей (First Draft). «Через кілька годин після публікування екстреної новини часом можна побачити сотні версій одного й того ж відео» (First Draft).

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Коли ви вперше бачите контент, ви не можете бути впевнені, що перед вами першоджерело. Шукайте «зачіпки», які допоможуть зрозуміти, чи є зображення або відео оригіналом.

1. У скопійованого зображення або відео якість зазвичай нижча, ніж в оригінальній версії. Крім цього, копії можуть мати менший розмір файлу або нестандартне співвідношення сторін (що свідчить про виконання маніпуляцій з оригіналом).
2. Перегляньте обліковий запис людини, яка поділилася зображенням або відео. Можливо, ви помітите, що ця людина регулярно публікує скрейпи (версії) екстрених новин з інших ресурсів від свого імені? У цьому випадку вона, найімовірніше, не є автором контенту.
3. Чи є джерелом зображення або відео сайт організації? Організації можуть «іноді поширювати контент, авторами якого є очевидці події» (First Draft).
4. Нарешті, прислухайтеся до свого внутрішнього голосу. Чи існує ймовірність того, що ця людина була очевидцем події та поділилась оригінальним відео?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Знайдіть у мережі свіжий фоторепортаж із цікавої для вас події. Визначте джерело світлини. Зробіть скрейп світлини й поділіться ним у своєму обліковому записі в соціальній мережі. Перед поширенням у мережі зображення можна змінити (відредагувати, обрізати, додати текст). Публікуючи зображення, не забудьте додати посилання на джерело світлини.

ЗАВДАННЯ

Дайте письмові відповіді на такі запитання:

1. Яким зображенням ви вирішили поділитися й чому?
2. Де та з ким ви поділилися цим зображенням?
3. Чи змінили (кадрували, додали текст тощо) ви вихідне зображення перед поширенням? Чим ви керувались, змінюючи/не змінюючи зображення?
4. Як ви гадаєте, чи будуть люди по-іншому реагувати на ваш допис, якщо ви не додасте посилання на джерело? Чому так або чому ні?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Поверніться до свого сусіда. Покажіть світлину, яку ви опублікували, і поясніть, чому вибрали саме її.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ З яких причин люди можуть поширювати контент у мережі?
- ▶ Згадайте інші відомі скрейпи (версії), які поширювалися в мережі. У яких ситуаціях визначити джерело більш (або менш) важливо, ніж виконати інші пункти з контрольного списку для верифікації?

Обговорення

РОБОТА В КЛАСІ

У наші дні зняти, відредагувати й опублікувати світлину або відео може будь-яка людина, у якої є комп'ютер або мобільний пристрій із доступом до Інтернету. Іноді контент змінюють стільки разів, що оригінал майже неможливо впізнати. Окремий випадок цього явища можна побачити, коли скрейпи (версії) стають популярними мемами.

РОБОТА В КЛАСІ

Для прикладу візьмемо зображення «селфі-хлопчика» Райана Маккенни.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Зображення «селфі-хлопчика» стали вірусними після того, як у мережі з'явилася його світлина із Джастіном Тімберлейком, зроблена під час перерви Супербоулу-2018. Копії оригінальної світлини «селфі-хлопчика» з Джастіном Тімберлейком, світлини «селфі-хлопчика», зроблені іншими людьми, і знімки екрана з цим зображенням швидко наповнили Інтернет, часом без зазначення джерела.

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

Деякі з цих скрейпів (версій) перетворилися на популярні меми, які були опубліковані найбільшими виданнями. Але, щоб гідно оцінити ці меми, потрібно знати початковий контекст «селфі-хлопчика». Людині буде складно зрозуміти, у чому полягає сенс мема «селфі-хлопчик», якщо вона не знає, хто цей хлопчик і де зроблено світлину.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Згадайте відомі скрейпи (версії) оригінального контенту, які стали мемами. Чи є у вас улюблені меми?
- ▶ Чи знайомі ви з їхніми першоджерелами? Як щодо оригінального контексту?

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

У соціальних мережах зображення й відео привертають більше уваги, ніж тексти. Як відповідальний споживач новин, ви самі вирішуєте, як взаємодіяти з контентом, яким діляться ваші друзі, рідні й інші люди.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

- ▶ Як ви будете реагувати на скрейпи та меми в майбутньому після вивчення матеріалу цього уроку?

Ресурси

- ▶ Відео від First Draft: Проблема роботи зі скрейпами [youtube.com/watch?v=KoDCwBk90Hc](https://www.youtube.com/watch?v=KoDCwBk90Hc)
- ▶ Стаття Ешли Хоффман (Ashley Hoffman): «Селфі-хлопчик», який затьмарив самого Джастіна Тімберлейка на шоу в перерви Супербоулу, став головною зіркою матчу time.com/5133184/selfie-kid-justin-timberlake-super-bowl-halftime-show
- ▶ Стаття Аластера Ріда (Alastair Reid) (First Draft): Кілька ЗМІ проковтнули фейк, опублікувавши старе відео про турбулентність firstdraftnews.org/several-news-outlets-duped-into-publishing-old-flight-turbulence-footage
- ▶ Стаття Аластера Ріда (Alastair Reid) (First Draft): Чому майбутнє новинної індустрії за репортажами очевидців firstdraftnews.org/why-eyewitness-media-is-central-to-the-future-of-the-news-industry
- ▶ Стаття Малакі Брауна (Malachy Browne) (First Draft): Кишеньковий посібник із перевірки відео firstdraftnews.org/a-pocket-guide-on-verifying-details-of-a-video

Зображення «селфі-хлопчика»

Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Youth and Media з наукового центру Berkman Klein Center for Internet & Society при Гарвардському університеті за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проєкт Youth and Media як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Найкращий я

МЕТА УРОКУ

Учні опишуть, як вони уявляють своє життя в 40 років.

▶ ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ	▶ Що потрібно зробити, щоб стати кращою версією себе? ▶ Чому важливо думати про майбутнє вже зараз?	

▶ ВІК	▶ 10–18	

▶ МАТЕРІАЛИ	▶ Роздатковий матеріал «Найкращий я» ▶ Письмове приладдя	

Роздуми перед виконанням вправи

▶ ПІДГОТОВКА	▶ Виберіть у роздатковому матеріалі три найважливіші для вас цінності. Чому ці цінності настільки важливі для вас? Як вони впливають на ваше повсякденне життя та плани на майбутнє?	

▶ КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT	▶ ІНКЛЮЗИВНІСТЬ: Я готовий (готова) вислухати інших людей, визнаю право кожної людини на власну думку та виявляю повагу і співчуття під час спілкування з іншими людьми в Інтернеті.	

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте facebook.com/fbgetdigital, щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Цей урок проводиться за участі наукового центру Greater Good Science Center у Каліфорнійському університеті в Берклі. Для отримання додаткової інформації та ресурсів перейдіть за посиланням <https://ggie.berkeley.edu/>

СКАЖІТЬ УЧНЯМ

На цьому уроці вам доведеться виконати по-справжньому творче завдання: вам буде потрібно пофантазувати на тему того, яким буде ваше життя в 40 років.

РОБОТА В КЛАСІ

Попросіть учнів заплющити очі або дивитися в одну точку на підлозі перед собою та зробити кілька глибоких вдихів.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

Уявіть себе в 40 років. У вас усе склалося так, як ви мріяли. Подумайте, що б ви відповіли на мої подальші запитання.

Чим ви будете займатися?

Хто буде поруч із вами?

Що для вас буде найважливішим?

РОБОТА В КЛАСІ

Роздайте учням роздатковий матеріал «Найкращий я» і попросіть його заповнити її.

Коли учні закінчать, попросіть їх поділитися своїми відповідями або думками на цю тему один з одним або з усією аудиторією, якщо вони готові це зробити.

ЗАПИТАЙТЕ В УЧНІВ

Попросіть учнів поміркувати про те, чи допомогла їм ця вправа визначитись із життєвими цілями, або, якщо вони не впевнені у своїх цілях, чи дала вона їм якусь уявлення про них?

ЗАВДАННЯ

(виконується у класі або вдома)

Роздуми після вправи

Як учні відреагували на цю вправу? Чи допомогла вона їм визначитись із життєвими цілями?

МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ВПРАВИ

До цього уроку додаються матеріали для учнів і викладача – список питань із вільним місцем для введення відповідей. Разом із деякими питаннями вказано можливі варіанти відповідей викладача.

Уроки розділено на частини за типом завдань і/або тематикою обговорень.

Джерело. Комплект навчальних матеріалів Purpose Challenge Toolkit підготовлено доктором Кендалл Коттон-Бронк (Kendall Cotton-Bronk) за підтримки дослідницького центру GGSC і консалтингової компанії ProSocial. kendallcottonbronk.com Для отримання детальнішої інформації відвідайте сайт purposechallenge.org.

ggie.berkeley.edu/practice/best-possible-self

Найкращий я

ІНСТРУКЦІЇ

На цьому уроці постарайтеся виявити весь свій творчий потенціал. Можете писати в будь-якому стилі. Не турбуйтеся про правила орфографії або пунктуації, а приділіть максимальну увагу подробицям.

Уявіть себе в 40 років. У вас усе склалося так, як ви мріяли.

Чим ви будете займатися? Чому?

Хто буде поруч із вами? Чому?

Що для вас буде найважливішим? Чому?

Якою буде ваша професія?

Чим ви будете захоплюватись?

Що для вас найважливіше в довготривалій перспективі?

Як ваші довготривалі цілі та пріоритети вплинуть на найближчі цілі та повсякденні завдання?

Науковий центр Greater Good Science Center проводить дослідження з психології, соціології та нейробіології благополуччя, а також навчання навичкам, необхідним для формування процвітаючого, стійкого й гуманного суспільства. Особливістю Центру є те, що його діяльність має як теоретичну, так і практичну цінність. Ми не тільки витрачаємо кошти на інноваційні наукові дослідження у сфері соціального й емоційного благополуччя, а й допомагаємо людям застосовувати наші досягнення в їхньому особистому та професійному житті. Докладніше: <https://greatergood.berkeley.edu/>

Конструктивне залучення до цифрових спільнот

МЕТА УРОКУ

- ▶ Дізнатися, якого ставлення учні чекають від оточуючих.
- ▶ Продемонструвати інклюзивність і співчуття в груповому спілкуванні.
- ▶ Оцінити, наскільки дружньо й неупереджено учні ставляться один до одного.
- ▶ Запропонувати способи реагування на негативні, упереджені й ворожі коментарі.
- ▶ Підготувати рекомендації зі спілкування в класі.

▶ ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ	▶ Чому важливо виявляти повагу, терпимість і ввічливість під час спілкування один з одним? ▶ Як спілкування в мережі впливає на стосунки між людьми в реальному житті? ▶ Яку відповідальність несуть люди за слова, сказані в мережі?	

▶ ВІК	▶ 11-14	

▶ МАТЕРІАЛИ	▶ Чотири великі плакати зі словами «Нічого не робити», «Відреагувати», «Поскаржитися» й «Інше». На кожному плакаті під заголовком напишіть «Поясніть, чому».	

▶ ПІДГОТОВКА	▶ Роздрукуйте або зробіть самі 4 плакати, як описано в розділі «Матеріали».	

▶ КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT	▶ ІНКЛЮЗИВНІСТЬ: Я готовий (готова) вислухати інших людей, визнаю право кожної людини на власну думку та виявляю повагу і співчуття під час спілкування з іншими людьми в Інтернеті.	

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте [facebook.com/fbgetdigital](https://www.facebook.com/fbgetdigital), щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Організація Teaching Tolerance допомагає навчальним закладам і окремим педагогам учити дітей і молодь тому, як бути активними учасниками демократичного суспільства. Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Teaching Tolerance за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проєкт Teaching Tolerance як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

ОГЛЯД УРОКУ

На цьому уроці учні дізнаються про важливість інклюзивності та співчуття під час спілкування в мережі. Учні обговорять подібності та відмінності між цифровим і фізичним світом і розроблять стратегії реагування на ворожі висловлювання в мережі.

ПРОЦЕДУРА

1. Розділіть клас на невеликі групи. Нехай кожна група проведе колективне обговорення на тему того, як зробити спілкування у класі доброзичливим і комфортним для всіх, і запише висновки на аркуші паперу. Запропонуйте їм обговорити слова та знаки поваги один до одного, зоровий контакт, вербальні й невербальні сигнали дружелюбності та ввічливості. Попросіть учнів використовувати позитивні твердження, які починаються зі слів «Люди поважають мене, коли вони...»
  2. Попросіть деякі групи зачитати свої твердження. Поясніть учням, що шанобливе й доброзичливе ставлення до інших, зокрема до всіх членів групи – це ознака душевної чутливості.
  3. Запитайте учнів, коли, на їхню думку, похвала має більше значення: в особистій бесіді чи в мережі? А як щодо негативного ставлення до когось? Чому вони так вважають?
  4. Зачитайте учням визначення із сайту Dictionary.com: «Ворожі висловлювання – це слова, які містять образу або загрозу для людини чи групи людей за ознакою національності, етнічної належності, кольору шкіри, віросповідання, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації або стану здоров'я». Запитайте в учнів, які почуття в них викликають повідомлення, коментарі та дописи з ворожими або негативними висловлюваннями. Як сказане в мережі впливає на їхнє життя поза її межами? Як вони реагують, коли вони самі або їхні друзі отримують на свою адресу ворожі повідомлення або негативні коментарі в мережі?
  5. Випишіть такі ситуації на дошці та попросіть когонебудь з учнів прочитати їх уголос для всіх присутніх.
    - ▶ Хлопець і дівчина, які раніше зустрічалися, недавно розлучилися зі скандалом. І він, і вона – ваші близькі друзі. У соціальній мережі вам зустрічається допис з образами на його або її адресу.
    - ▶ Ваш близький друг недавно посперечався з іншим учнем. Той надіслав вашому другу текстове повідомлення з образливими расистськими висловлюваннями. Ви й інші люди побачили знімок екрана цього листування.
    - ▶ Учень, якого ви не знаєте, зазнав цькування в соціальних мережах. Інші учні й учасники спільноти поставили під сумнів його гендер. Деякі з ваших друзів виявилися одними з головних кривдників.
  - ▶ Хтось опублікував у мережі вигадану історію, що виставляє вас у непристойному світлі, та додав до неї вашу світліну.
  - ▶ Деякі учні, яких ви не знаєте, стали поширювати цю історію в соціальних мережах. Ваші друзі повірили в неї та стали уникати спілкування з вами.
6. Щоб приступити до наступного завдання, розмістіть по плакату в кожному куті класу (див. розділ «Матеріали»). Перед тим як почати, нагадайте учням, що їхні слова й дії можуть загострити проблему або, навпаки, допомогти вирішити її. Попросіть учнів подумати, що б вони зробили в тій же ситуації.
  7. Прочитайте кожен сценарій ще раз. Учні повинні уважно слухати. Після прочитання кожного сценарію попросіть учнів підійти до того плаката, опис на якому відповідає їхній реакції на ситуацію. Коли учні зроблять це, нехай кожна група пояснить своє рішення. Поцікавтеся, чи вважають учні, що їхня дія призведе до загострення конфліктної ситуації чи, навпаки, дасть змогу її вирішити.
  8. Обговоріть такі питання:
    - ▶ Чому позитивні коментарі важливі для вас? Як вони впливають на ваше життя?
    - ▶ Чому краще утриматися від негативних коментарів, коли люди потрапляють у скрутну ситуацію, таку як сварка одним з одним, розлучення із близькою людиною, помилкові звинувачення або цькування?
    - ▶ Яку відповідальність несуть люди за слова, сказані в мережі?
    - ▶ Як ви можете допомогти учням усвідомити, що до своїх висловлювань потрібно ставитися серйозно?
  9. Під кінець уроку розділіть учнів на невеликі групи, і нехай вони розкажуть, про що дізналися. Попросіть кожну групу розробити рекомендації зі спілкування в мережі та в реальному житті. Після завершення всі групи мають представити свої ідеї перед класом, а учні – проголосувати за найкращі з них. Вивісьте список остаточних рекомендацій в класі.

СЛОВНИК

ІНКЛЮЗИВНІСТЬ (іменник) – намір або правило прийняття людей, яких інакше може бути виключено зі спільноти або піддано дискримінації

ЕМПАТІЯ (іменник) – здатність співпереживати іншій людині, розділяти її почуття, думки або погляди

ВОРОЖІ ВИСЛОВЛЮВАННЯ (іменник) – слова, які містять образу або загрозу для людини чи групи людей за ознакою національності, етнічної приналежності, кольору шкіри, віросповідання, статі, гендерної ідентичності, сексуальної орієнтації або стану здоров'я

Джерело:
dictionary.com

tolerance.org/classroom-resources/tolerance-lessons/constructively-engaging-in-digital-communities

Громадянська активність і спілкування учасників цифрової спільноти

МЕТА УРОКУ

- ▶ Розглянути приклади упередженості, з якими можна зіткнутися під час спілкування в мережі.
- ▶ Розробити стратегії щодо виявлення упередженості й ворожості в цифровому просторі та реагування на них.

ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ

- ▶ Які приклади суб'єктивних і упереджених тверджень можна зустріти в цифрових спільнотах?
- ▶ Як молодь може безпечно й законно реагувати на упереджені або ворожі висловлювання в мережі?

ВІК

- ▶ 15–19

МАТЕРІАЛИ

- ▶ «Так або ні» (ресурс для викладача)
- ▶ Копії роздаткового матеріалу «Групові ситуації»
- ▶ Зошити або папір
- ▶ Ручки або олівці
- ▶ Аркуші з описом ситуацій
- ▶ Діаграмний папір
- ▶ Маркери

ПІДГОТОВКА

- ▶ Напишіть приклади на аркушах для завдання «Спектр поведінки»
- ▶ Запишіть можливі варіанти запитань на постери

КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT

- ▶ **ІНКЛЮЗИВНІСТЬ:** Я готовий (готова) вислухати інших людей, визнаю право кожної людини на власну думку та виявляю повагу і співчуття під час спілкування з іншими людьми в Інтернеті.
- ▶ **ПІЛЬНІСТЬ:** Я несу відповідальність за свої дії в мережі та знаю, як захистити себе й інших

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте [facebook.com/fbgetdigital](https://www.facebook.com/fbgetdigital), щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Організація Teaching Tolerance допомагає навчальним закладам і окремим педагогам учить дітей і молодь тому, як бути активними учасниками демократичного суспільства. Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Teaching Tolerance за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проєкт Teaching Tolerance як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

ОГЛЯД УРОКУ

Молодь активно спілкується в мережі: на форумах, у розділах із коментарями, у соціальних мережах, у відеоіграх тощо. Ми закликаємо учнів до створення безпечного та вільного від упереджень середовища в наших навчальних аудиторіях. Але також важливо, щоб учні знали, як спілкуватися в мережі й реагувати на упереджені судження. Під час цього уроку ми розглянемо кілька ситуацій і розробимо стратегії щодо виявлення упередженості в мережі та реагування на неї.

ПРОЦЕДУРА

1. Дайте визначення упередженості, і нехай учні запишуть його у своїх зошитах. Потім попросіть учнів письмово відповісти в зошитах на такі запитання: Чи зустрічалися ви з упередженими судженнями або ворожими висловлюваннями на свою або чужу адресу? Поясніть, з якими. Ви якось реагували на такі судження або висловлювання? Чому так або чому ні?
2. Якщо учні швидко закінчать виконувати завдання, можете поставити додаткове питання: Як ви вважаєте, чи виявляють люди упередженість або ворожість у мережі частіше, ніж у реальному житті? Чому так або чому ні?
3. Коли учні закінчать писати, попросіть їх розділитися на невеликі групи по чотири-п'ять осіб. Попросіть групи поділитися відповідями на ці запитання з класом.
4. Наступне завдання – «Так чи ні?» – змусить учнів задуматися про те, у яких формах люди можуть висловлювати упередженість або ворожість у цифрових спільнотах. Перш ніж почати, згадайте рекомендації щодо спілкування в мережі, наголосивши на необхідності створення безпечного простору для роботи.
5. Попросіть учнів стати в коло. Поясніть, що ви будете зачитувати твердження з роздаткового матеріалу «Так або ні?». Якщо учні згодні із твердженням, вони мають мовчки вступити в коло. Потім за беззвучним сигналом викладача вони мають зробити крок назад, щоб повернутися в початкове коло. Поясніть учням, що ця вправа буде проводитись у повній тиші, а обговорення відбудеться після її завершення.
6. Після того як буде зачитано всі твердження, підбийте підсумки й обговоріть питання, які виникли в учнів під час виконання вправи.
7. Разом з усім класом проведіть колективне обговорення проявів упередженості, з якими молодь може зустрічатися в мережі. Складіть список відповідей учнів. Це можуть бути: ворожі висловлювання, ворожа символіка, образи, погрози, образливі жарти або карикатури, цькування, пов'язані з віросповіданням, расою, етнічною приналежністю, сексуальною орієнтацією, статтю, станом здоров'я або статусом іммігранта.

8. Складіть другий список цифрових платформ, де люди можуть зіткнутися з ворожістю або упередженістю. Це можуть бути онлайн-ігри, форуми, електронні дошки повідомлень, коментарі до статей, сторінки соціальних статей, електронна пошта або блоги.
9. Нехай учні розділяться на невеликі групи по чотири-п'ять чоловік. Попросіть їх обговорити призначену їм ситуацію та створити постер, на якому вони запишуть свої думки про гіпотетичну ситуацію та відповіді на наведені нижче питання. З якими формами упередженості можна зустрітися у вашій ситуації? Які міркування щодо особистої безпеки слід враховувати? Якими різними способами можна відреагувати на ситуацію?
10. Попросіть усі групи показати свої постери.
11. Обговоріть з учнями деякі стратегії, які можуть допомогти молодим людям виявити упередженість або ворожість у мережі та правильно відреагувати*. Запишіть відповіді учнів у таблицю, наприклад:
  - ▶ Не поспішати з відповіддю та як слід подумати, як відреагувати.
  - ▶ Необхідно враховувати, у якій формі виражена упередженість або ворожість.
  - ▶ Слід подумати про особисту безпеку. Чи є людина, яка піддалася нападкам, незнайомцем або другом/знайомим, з яким я можу поговорити?
  - ▶ Шляхом колективного обговорення знайти різні способи реагування на одну й ту саму ситуацію.
  - ▶ Подумати, коли краще анонімно повідомити про інцидент або звернутися до дорослого за допомогою, а не відповідати самому.
  - ▶ Використовувати висловлювання від першої особи, якщо це знайома людина, з якою зручно спілкуватися.
  - ▶ Подумати, як підтримати учасників цифрової спільноти, які зіткнулися з переслідуваннями або цькуванням у мережі.

*Примітка. Хороші стратегії щодо реагування на упередженість описано в публікації «Speak Up at School» організації Teaching Tolerance. Ці настанови можна використовувати як підказку під час виконання вправ або в кінці уроку, щоб підбити підсумки обговорення й доповнити список стратегій.

tolerance.org/classroom-resources/tolerance-lessons/civic-engagement-and-communication-as-digital-community

Підказки до вправи «Так або ні»

ПРОТОКОЛ ВПРАВИ «ТАК АБО НІ»

1. Попросіть учнів стати в коло. Поясніть учням, що ця вправа буде проводитись у повній тиші; обговорення відбудеться після її завершення.
2. Ви зачитуєте твердження вголос. Якщо учні згодні із твердженням, вони мають мовчки вступити в коло.
3. Потім ви подаєте беззвучний сигнал, і вони мають зробити крок назад, щоб повернутися в початкове коло.
4. Повторіть ці дії для всіх тверджень.
5. Підбийте підсумки, поділіться реакціями й обговоріть питання, які виникли в учнів під час виконання вправи.

1. Я проводжу час у мережі.

2. Я користуюсь соціальними мережами.

3. Я граю у відеоігри в мережі.

4. Я дізнаюсь про поточні події та новини в мережі.

5. Мені доводилось зазнавати цькування або переслідування в мережі.

6. Я знаю людину, яка зазнала цькування або переслідування в мережі.

7. Мені доводилося зазнавати переслідування або цькування в мережі, пов'язаних із групою (або групами), до яких я належу (за расою, етнічною належністю, віросповіданням, сексуальною орієнтацією, статтю, станом здоров'я або статусом іммігранта).

8. Людина, яку я знаю, зазнала переслідування або цькування в мережі, пов'язаних із групою (або групами), до яких вона належить (за расою, етнічною належністю, віросповіданням, сексуальною орієнтацією, статтю, станом здоров'я або статусом іммігранта).

9. Я відповідав (або відповідала) у мережі знайомій людині, яка використовувала упереджену або ворожу мову чи зображення.

10. Я відповідав (або відповідала) у мережі незнайомій людині, яка використовувала упереджену або ворожу мову чи зображення.

11. Я відповідав (або відповідала) особисто (у реальному житті) людині, яка використовувала упереджену або ворожу мову чи зображення.

12. Я повідомляв (або повідомляла) про прояви упередженості або ворожості, які порушують правила цифрової спільноти, як-от Facebook, Twitter, Instagram або ігрової спільноти.

13. Хтось підтримав мене в мережі, коли інша людина проявила упередженість або ворожість по відношенню до мене.

14. Були випадки, коли я відчував (або відчувала) сором, жалість, почуття провини або страх у зв'язку із проявами упередженості або ворожості по відношенню до мене в мережі.

15. Я вважаю, що під час спілкування в мережі важливо дбати про особисту безпеку.

16. Я думаю, що люди не повинні залишатися байдужими до проявів упередженості або ворожості в мережі.

Організація Teaching Tolerance допомагає навчальним закладам і окремим педагогам навчати дітей і молодь тому, як бути активними учасниками демократичного суспільства. Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Teaching Tolerance за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Teaching Tolerance як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Групові сценарії

СИТУАЦІЯ 1

Кіра любить грати в онлайн-ігри з друзями. Іноді у групових сеансах разом з ними грають незнайомі люди. Одного разу чоловік, з яким Кіра та її друзі не знайомі, залишив коментар, у якому прирівняв іслам до тероризму. Кіра та її друзі, один із яких є мусульманином, відчули себе ображеними. Але як реагувати на цю ситуацію, вони не знають.

СИТУАЦІЯ 2

Олекса ідентифікує себе як трансгендера (вони переважно використовують займенник «він/вона»). У нього/неї є обліковий запис у соціальній мережі, де він/вона публікує селфі та світлини своєї трансформації. В одному з останніх дописів Олекса бачить ворожий коментар щодо його/її трансгендерної особистості. Його/її перетілення назвали гріхом і навіть погрозували йому/їй фізичною розправою.

СИТУАЦІЯ 3

Ігор читає статтю в мережі про злочини на підставі нетерпимості. Переглядаючи коментарі, він бачить кілька расистських висловлювань з образами й недоречними жартами на тему рабства й Голокосту. Аватари деяких користувачів містять расистські зображення й ворожу символіку, наприклад свастику.

СИТУАЦІЯ 4

Андрій обговорює у груповому чаті костюми на Хелловін. Деяких з учасників обговорення він знає добре, інших – не дуже. Хтось хоче «одягнутися, як індіанці або мексиканці», тому що це буде «кумедно», і запитує, чи може хтось позичити «сомбреро, накладні вуса або пір'я».

СИТУАЦІЯ 5

Ірина й Антон є близькими друзями. Одного разу вони гуляли після уроків. Вони ввійшли в популярну соціальну мережу, щоб почитати новини. Ірина помітила, що її двоюрідний брат поділився світлиною своєї колишньої подружки, додавши під нею сексистський опис з інтимними подробицями про цю дівчину та їхні стосунки. Антону й Ірині було дуже неприємно це читати, зокрема тому, що вони з цією дівчиною вчать в одній школі.

Аналізування слів, які передають упередженість

МЕТА УРОКУ

- ▶ Виявити упередженість у новинах та історіях.
- ▶ Визначити точку зору авторів і репортерів за словами, які вони використовували.
- ▶ Визначити точку зору авторів і репортерів за їхнім тоном.
- ▶ Визначити, де в новинній статті факти, а де суб'єктивна думка автора.
- ▶ Оцінити, які інструменти вони використовують, щоб донести інформацію.

▶ ОСНОВНІ ЗАПИТАННЯ

- ▶ Як вибір слів може неявно вказувати на упереджене ставлення?
- ▶ Як визначити упереджене ставлення автора за словами, які він використовує?
- ▶ Чому важливо читати статті з різних джерел?

▶ ВІК

- ▶ 11–14

▶ МАТЕРІАЛИ

- ▶ Дві різні статті про поточну подію або на тему, яка актуальна для учнів.
- ▶ Діаграмний папір
- ▶ Роздатковий матеріал «Визначення упередженості в новинах»
- ▶ Роздатковий матеріал «Створення упередженої новинної статті»

▶ ПІДГОТОВКА

- ▶ Роздрукуйте статті, щоб учні могли з ними ознайомитися, додайте статті, які відображають консервативні й ліберальні погляди.
- ▶ Роздрукуйте достатньо матеріалів для кожного учня.

▶ КОМПЕТЕНЦІЯ ЗГІДНО З ISTE DIGCITCOMMIT

- ▶ ІНКЛЮЗИВНІСТЬ: Я готовий (готова) вислухати інших людей, визнаю право кожної людини на власну думку та виявляю повагу і співчуття під час спілкування з іншими людьми в Інтернеті.
- ▶ ПИЛЬНІСТЬ: Я несу відповідальність за свої дії в мережі та знаю, як захистити себе й інших

ДОПОМІЖНІ МАТЕРІАЛИ

Відвідайте [facebook.com/fbgetdigital](https://www.facebook.com/fbgetdigital), щоб отримати доступ до ресурсів для батьків і дітей, які можуть доповнити сьогоднішній урок із взаємодії.

Джерело: Організація Teaching Tolerance допомагає навчальним закладам і окремим педагогам учити дітей і молодь тому, як бути активними учасниками демократичного суспільства. Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Teaching Tolerance за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проєкт Teaching Tolerance як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

ОГЛЯД СЕРІЇ

Технології, так само як і наше суспільство, не стоять на місці. У наші дні кожна освічена людина повинна розбиратися в цифрових технологіях і вміти користуватися ними. У цій серії учні дізнаються, як вибирати надійні джерела інформації, користуватися пошуком у мережі, а також безпечно й цивілізовано спілкуватися з людьми в Інтернеті. Список інших уроків із цієї серії наведено в розділі «Пов'язані ресурси».

ОГЛЯД УРОКУ

На цьому уроці учні дізнаються, як перевіряти джерела під час роботи з інформацією в мережі й чому це важливо. Вони порівнюють і дослідять різні джерела з однієї й тієї ж теми, а також поміркують над тим, що робить одне джерело надійнішим, ніж інше. Потім вони розроблять контрольний список питань для оцінювання джерел.

Крім цього, учні дізнаються, як перевіряти джерела на предмет упередженості. Вони навчаться визначати мету автора контенту та використовуватимуть цю навичку для пошуку неупереджених точок зору. А ще вони спробують оцінити низку джерел у мережі та визначать поширені помилки сприйняття цифрової інформації.

ПРОЦЕДУРА

- ▶ Дайте учням прочитати одну новинну статтю про якусь подію. Розділіть їх на групи та попросіть виписати факти зі статті, не змінюючи формулювання.
- ▶ Дайте учням прочитати іншу статтю, яка розповідає про ту ж подію, але під іншим кутом. Попросіть групи виписати факти з цієї статті – знову ж таки, не змінюючи формулювання.
- ▶ Разом з учнями складіть таблицю із двох стовпців, щоб зіставити одні й ті ж факти з різних статей. Наприклад, в одному стовпці можна написати «загинув», а в іншому – «був убитий». Попросіть учнів заповнити таблицю самостійно.
- ▶ Визначте й обговоріть разом із класом тон статей і те, як він впливає на вибір слів. Потім попросіть учнів обговорити у групах упереджені

формулювання, знайдені у статтях. Нехай вони запишуть свої спостереження в роздатковому матеріалі «Визначення упередженості в новинах».

- ▶ Поставте учням два запитання: (1) Як зрозуміти, що відбулося насправді? (2) Чому важливо ознайомитися з обома статтями? Нехай учні обговорять ці питання у своїх групах або попросіть їх записати відповіді на кожне питання.
- ▶ Запропонуйте учням попрактикуватися в написанні «упередженої» статті про яку-небудь актуальну подію. Разом розгляньте роздатковий матеріал «Створення упередженої новинної статті».
- ▶ Нарешті попросіть учнів поділитися своїми статтями з іншими. Нехай вони підкреслять суб'єктивно забарвлені слова та фрази у своїх текстах, визначать упереджені формулювання у статтях інших учнів і пояснять, як виражено упередженість.

СЛОВНИК

Суб'єктивно забарвлений (прикметник) – виражає зацікавленість або емоції людини, створює напруженість

Тон (іменник) – це загальний стиль або характер тексту

Суб'єктивність (іменник) – це упередженість (усвідомлена чи неусвідомлена) щодо певної особи або точки зору.

Точка зору (іменник) – це певний погляд на проблему; особиста думка про подію або тему.

Неявний (прикметник) – передбачуваний, неочевидний або неявно виражений

Джерела: Google Dictionary, dictionary.com, en.oxforddictionaries.com

tolerance.org/classroom-resources/tolerance-lessons/analyzing-how-words-communicate-bias

Визначення упередженості в новинах

Оцініть новину на предмет упередженості.
Дайте відповіді на ці керівні запитання, щоб почати думати про свій аналіз.

Які факти має подія?

Які слова або фрази вам здаються суб'єктивно забарвленими?

Який загальний тон статті?

Що автори повідомляють про свою точку зору?

Організація Teaching Tolerance допомагає навчальним закладам і окремим педагогам навчати дітей і молодь тому, як бути активними учасниками демократичного суспільства. Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Teaching Tolerance за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Teaching Tolerance як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

Створення упередженої новинної статті

Сьогодні ви спробуєте самостійно написати упереджену новинну статтю. Дайте відповіді на ці запитання, перш ніж почати готуватися та структурувати свій допис.

Які ВСІ факти вам відомі?

У чому полягає ваша точка зору?

Які факти ви б хотіли включити?

Які факти ви могли б не згадувати?

Які суб'єктивно забарвлені слова або фрази ви могли б використовувати, щоб висловити своє ставлення до події?

Організація Teaching Tolerance допомагає навчальним закладам і окремим педагогам навчати дітей і молодь тому, як бути активними учасниками демократичного суспільства. Цей контент, розміщений компанією Facebook, зараз включає навчальні ресурси, надані за проектом Teaching Tolerance за ліцензією Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International. Ви можете використовувати (зокрема копіювати й компіювати) ці матеріали з комерційною або некомерційною метою, якщо вкажете проект Teaching Tolerance як первинне джерело, дотримуватиметесь інших умов цієї ліцензії та поширюватимете похідні матеріали на таких самих умовах.

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ

РОЗДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ

facebook.com/fbgetdigital